

Sygn. akt I ACa 1433/22

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 12 grudnia 2023 r.

Sąd Apelacyjny w Krakowie – I Wydział Cywilny

w składzie:

Przewodniczący: SSA Grzegorz Krężolek

Protokolant: Iwona Mrazek

po rozpoznaniu w dniu 12 grudnia 2023 r. w Krakowie na rozprawie

sprawy z powództwa M. B. (1)

przeciwko Bankowi (...) S.A. z siedzibą w W.

o zapłatę i ustalenie

na skutek apelacji obu stron

od wyroku Sądu Okręgowego w Krakowie

z dnia 25 maja 2022 r. sygn. akt I C 659/21

I. zmienia punkt 3 w sentencji zaskarżonego wyroku, w ten sposób, że punktowi 1 jego sentencji nadaje treść:

„ 1. zasądza od strony pozwanej Banku (...) S.A. z siedzibą w W. na rzecz powoda M. B. (1) kwoty: 31 423, 99 zł (trzydzieści jeden tysięcy czterysta dwadzieścia trzy złote i dziewięćdziesiąt dziewięć groszy) oraz 44 947, 13 CHF (czterdzieści cztery tysiące dziewięćset czterdzieści siedem franków szwajcarskich, 13/100) z ustawowymi odsetkami za opóźnienie liczonymi od dnia 17 marca 2022 r. do dnia 3 października 2022 r., przy czym strona pozwana, w wykonaniu prawa zatrzymania, może powstrzymać się ze spełnieniem tego świadczenia do czasu, gdy powód zaoferuje spełnienie otrzymanego od banku świadczenia w kwocie 378 302, 40 zł (trzysta siedemdziesiąt osiem tysięcy trzysta dwa złote i czterdzieści groszy) albo zabezpieczy roszczenie o jego zwrot”;

II. oddala apelację strony pozwanej w pozostałej części, a apelację powoda w całości;

III . zasądza od strony pozwanej Banku (...) S.A. z siedzibą w W. na rzecz powoda M. B. (1) kwotę 5 400 zł (pięć tysięcy czterysta złotych) wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie w spełnieniu świadczenia pieniężnego za czas od dnia prawomocności orzeczenia, którym je zasądzono do dnia zapłaty, tytułem części kosztów postępowania apelacyjnego.

Sygn. akt : I ACa 1433/22

UZASADNIENIE

M. B. (1) w pozwie skierowanym przeciwko Bankowi (...) S.A z siedzibą w W. domagał się :

-zasądzenia na swoją rzecz kwot : 31 423,99 zł i 44 947, 13 CHF, tytułem zwrotu nienależnie pobranych , w okresie od 12 marca 2011r do 18 maja 2020r świadczeń, którymi bank jest bezpodstawnie wzbogacony , z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od 29 lipca 2020r do dnia zapłaty oraz

- ustalenia , iż stosunek prawny pomiędzy stronami dla którego podstawą była umowa kredytu nr (...) (...), zawarta w dniu 4 lutego 2008 r.nie istnieje z powodu nieważności tej czynności prawnej.

Ponadto wniósł o obciążenie strony przeciwnej kosztami procesu wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od tej należności.

Uzasadniając zgłoszone żądania argumentował , iż istotą sporu pomiędzy stronami jest kwestia oceny zgodności z prawem powstałego między stronami stosunku prawnego oraz treści postanowień zawartych w :

- § 2 ust. 2, § 7 ust. 1 umowy kredytu, § 8 ust. 3, § 9 ust. 4, § 10 ust. 4 i 5, § 11 ust. 4 i 5, § 12 ust. 3, § 13 ust. 4 stanowiącego jej integralną część Regulaminu, dotyczących wprowadzenia klauzuli indeksującej świadczenia stron dwoma miernikami wartości, określanymi dowolnie przez pozwanego;
- § 9 ust. 7-10 umowy; § 7 ust. 6 pkt 2 Regulaminu, aneksie nr (...) do umowy kredytu, dotyczących obciążenia kredytobiorcy obowiązkiem refinansowania składek ubezpieczenia niskiego wkładu własnego z punktu widzenia ich niedozwolonego charakteru , w relacji umownej pomiędzy bankiem jako przedsiębiorcą i powodem jako jego klientem , który w chwili podpisywania umowy miał status konsumenta.

Zdaniem M. B. (1) umowa ta jest bezwzględnie nieważna dlatego , że wskazane wyżej postanowienia mają charakter abuzywny, w rozumieniu art. 385¹ i n. kc albowiem nie były z nim indywidualnie negocjowane , ich treść jest niejednoznaczna , a bank naruszył także wobec niego jako kredytobiorcy - konsumenta - obowiązek informacyjny , w zakresie możliwych skutków zastosowania niedozwolonych postanowień dla rzeczywistego rozmiaru zobowiązania , które powód na siebie przyjął , podpisując umowę. Skutek taki , odnosząc się do umowy od początku , powoduje , iż wszystkie świadczenia które spełnił w jej wykonaniu na rzecz banku , w okresie wskazanym w żądaniu , podlegają zwrotowi albowiem miały charakter nienależnych drugiej stronie i bank jest nimi bezpodstawnie , jego kosztem wzbogacony.

Zdaniem M. B. (1) , czynność prawna zawarta przez strony jest nieważna również dlatego , że została zawarta warunkach, które naruszają art. 353⁽¹⁾kc jak również nie da się jej pogodzić z art. 58 §2 kc , gdyż narusza zasady współzycia społecznego.

Odpowiadając na pozew strona przeciwna domagała się oddalenia powództwa w całości i obciążenia powoda kosztami sporu.

Uzasadniając swoje stanowisko Bank (...) S.A. wskazał , iż umowa stron

nie jest sprzeczna z prawem bankowym, nie narusza zasady swobody umów. Jest też wolna od postanowień , które można zakwalifikować jako niedozwolone, w rozumieniu wskazanej wyżej normy kodeksowej. Poszczególne postanowienia na które wskazuje w podstawie żądań powód, były z nim indywidualnie uzgadniane , są przy tym jednoznaczne i w zakresie treści jasne.

W tych okolicznościach nie można umowy stron kwalifikować jako niezgodnej z zasadami współzycia społecznego. Bank podniósł również brak po stronie M. B. (1) interesu prawnego w żądanym ustaleniu jak również zarzut przedawnienia zgłoszonego roszczenia pieniężnego.

Wyrokiem z dnia 25 maja 2022r., Sąd Okręgowy w Krakowie :

-zasądził od strony pozwanej Banku (...) S.A. z siedzibą w W. na rzecz powoda M. B. (1) kwoty: 31.423,99 zł. oraz 44.947,13 CHF z ustawowymi odsetkami za opóźnienie liczonymi od dnia 17 marca 2022 r. do dnia zapłaty[pkt 1]

- ustalił nieistnienie pomiędzy stronami stosunku prawnego kredytu wynikającego z umowy kredytu nr (...) (...) z dnia 4 lutego 2008r.[pkt 2],

-oddalił powództwo w pozostałej części[pkt 3] oraz

-zasądził od strony pozwanej na rzecz powoda kwotę 11.817 zł., tytułem zwrotu kosztów postępowania, z ustawowymi odsetkami za opóźnienie liczonymi od dnia uprawomocnienia się orzeczenia do dnia zapłaty[pkt 4 sentencji wyroku]

Sąd Okręgowy ustalił następujące fakty istotne dla rozstrzygnięcia :

Strony w dniu 4 lutego 2008 r. zawarły umowę kredytu hipotecznego nr (...) (...).

W trakcie jej obowiązywania zmieniały jej postanowienia, aneksami z 12 września 2011 r. i z 21 lutego 2020 r.

Na jej podstawie bank udzielił kredytobiorcy kredytu w kwocie 378 302,40 zł indeksowanego do CHF, po przeliczeniu wypłaconej kwoty zgodnie z kursem kupna waluty szwajcarskiej według Tabeli Kursów Walut Obcych obowiązującej w Banku (...) w dniu uruchomienia kredytu lub transzy. (§ 2 ust. 1 i 2 umowy). Kredyt był przeznaczony na zakup gotowego mieszkania na rynku wtórnym oraz pokrycie kosztów wliczonych w kredyt (§ 2 ust. 3 umowy). Ponadto umowa stanowiła , iż :

- kredytobiorca zobowiązuje się spłacić kwotę kredytu w CHF ustaloną zgodnie z § 2 w złotych polskich, z zastosowaniem kursu sprzedaży franka obowiązującego w dniu płatności raty kredytu, zgodnie z Tabelą Kursów Walut Obcych Banku(...) S.A. (§ 7 ust. 1 umowy);
- w przypadku kredytu w walucie obcej , kwota raty spłaty obliczona jest według kursu sprzedaży dewiz, obowiązującego w banku na podstawie obowiązującej w banku Tabeli Kursów Walut Obcych z dnia spłaty (§ 8 ust. 3 regulaminu);
- w przypadku kredytu w walucie obcej, kredytobiorca może zastrzec w umowie , iż bank będzie pobierał ratę spłaty z rachunku w walucie, do jakiej kredyt jest indeksowany , o ile ten rachunek jest dostępny w aktualnej ofercie banku (par 8 ust 4 regulaminu)
- w przypadku kredytu w walucie obcej, bank w następnym dniu po upływie terminu wymagalności kredytu, dokonuje przewalutowania całego wymagalnego zadłużenia na walutę polską , z zastosowaniem aktualnego kursu sprzedaży dewiz, określonego przez bank w Tabeli Kursów Walut Obcych. Od wymagalnego kapitału, wyrażonego w złotychkach, bank nalicza dalsze odsetki w wysokości dwukrotności odsetek ustawowych (§ 9 ust. 4 regulaminu);
- w przypadku kredytu w walucie obcej , prowizja za podwyższenie kwoty kredytu ustalana jest od kwoty podwyższenia, przeliczonej według kursu sprzedaży dewiz na podstawie obowiązującej w Banku Tabeli Kursów Walut Obcych z dnia sporządzenia aneksu (§ 12 ust. 3 regulaminu);
- w przypadku kredytu w walucie obcej , dla odnawiania zabezpieczeń kredytu stosuje się kurs sprzedaży dewiz obowiązujący w dniu odnawiania zabezpieczenia na podstawie obowiązującej w Banku Tabeli Kursów Walut Obcych (§ 13 ust. 4 regulaminu);
- § 9 ust. 7-10 umowy dotyczyły ubezpieczenia niskiego wkładu własnego;
- § 7 ust. 6 pkt 2 regulaminu dotyczył przeliczenia opłaty związanej z refinansowaniem kosztów ubezpieczenia (...);

- Pierwszy z aneksów do umowy podpisany przez strony dodał zapisy dotyczące Tabeli Kursów Walut Obcych i możliwości spłaty rat w walucie indeksacji kredytu.

W wykonaniu umowy powód wpłacił na poczet swojego zobowiązania wobec banku kwoty 65.897,42 zł. i 44.950,56 CHF.

Z dalszej części ustaleń wynika , że M. B. (1) potrzebował pieniędzy na zakup mieszkania. Umowę procedował bezpośrednio w banku. Przeczytał umowę i ją zaakceptował, nie został poinformowany o możliwości negocjacji jej postanowień, a także o sposobie ustalania kursów walut przez bank. Przedstawiciel banku przekonywał, że kredyt we frankach jest najkorzystniejszy.

Powód otrzymał dokument zatytułowany „Informacja dla wnioskodawców ubiegających się o produkty hipoteczne indeksowane kursem waluty obcej”, w którym wskazywano kredytobiorcom , którzy wybrali zadłużenie w walucie obcej, , iż z uwagi na niższe oprocentowanie takiego kredytu , opłacają niższe raty niż przy zobowiązaniu złotowym Wskazano w tym dokumencie , że z uwagi na zmiany kursów waluty, rata spłaty jak i wysokość zadłużenia , przeliczona na złote, podlega ciągłym wahaniom, w zależności od aktualnego kursu waluty[obcej – uwaga redakcyjna S.A.]

Ryzyko kursowe jest znacznie mniejsze , jeżeli o kredyt walutowy ubiega się kredytobiorca , osiągający dochody w tej samej walucie.

Bank w Informacji podawał również , iż warto rozważyć zaciągnięcie kredytu złotówkowego ,jako korzystną alternatywę w stosunku do kredytów walutowych , które mimo atrakcyjnych aktualnie warunków cenowych w długim okresie mogą okazać się droższe na skutek wzrostu kursów walutowych. Wskazano również informację na temat ryzyka zmiany stóp procentowych. Wskazano sytuacje modelowe:

- wysokość raty przy aktualnym poziomie CHF i oprocentowania 1676,33 zł.
- wysokość raty przy założeniu , że stopa procentowa w CHF jest równa stopie procentowej w złotym , a kapitał jest większy o 20% - 2881,62 zł.
- wysokość raty w złotym , przy założeniu , że kurs CHF wzrośnie o wartość stanowiącą różnicę między maksymalnym i minimalnym kursem CHF z okresu ostatnich 12 miesięcy tj. 14,22% - 1914,67 zł.
- wysokość raty przy założeniu, że stopa procentowa wzrośnie o 400 pp – 2771,16 zł.
- wysokość raty przy założeniu , że stopa procentowa wzrośnie o wartość stanowiącą różnicę między maksymalną i minimalną wartością stopy procentowej z okresu ostatnich 12 miesięcy tj. 0,79pp- 1875,95 zł.

Pismem z dnia 15 lipca 2020r powód złożył wobec banku reklamację , która nie została uznana.

Ocenę prawną roszczeń powoda , które uznał za usprawiedliwione , co do żądania ustalenia w całości , a w zakresie roszczeń pieniężnych w przeważającej części , Sąd I instancji oparł na stwierdzeniach i wnioskach , które można podsumować w następujący sposób :

a/w rozstrzyganej sprawie została zawarta umowa o kredyt indeksowany kursem franka szwajcarskiego. Konstrukcja kredytu była taka, że kwota kredytu miała zostać faktycznie wypłacona w złotych, a dla celów ustalenia wysokości zobowiązania - przeliczona na walutę CHF – która to operacja prowadziła do ustalenia wysokości zobowiązania kredytobiorcy . Od kwoty zobowiązania, wyrażonej w walucie szwajcarskiej, miały być liczone odsetki.

Kredyt miał być zgodnie z umową spłacany w złotych, przy czym każda rata spłacana w złotych miała być kolejno przeliczana na CHF. Wszystkie przeliczenia miały być dokonywane w oparciu o tabele kursów tej waluty, arbitralnie ustalane przez stronę pozwaną.

Nie ma racji pozwany bank twierdząc, że spłata kredytu mogła następować w pieniądzu szwajcarskim skoro po myśli §7 ust. 1 Regulaminu stanowiącego integralną część umowy stron, spłata udzielonego kapitału następowała w złotych.

Kredytobiorcy przedstawiony został taki wzorzec umowy, a nie został w postępowaniu rozpoznawczym przeprowadzony dowód na to, iż jej poszczególne postanowienia były przedmiotem indywidualnych negocjacji pomiędzy stronami, przed jej podpisaniem.

M. B. (1) zawierał ją po to aby uzyskać środki na kupno mieszkania w złotych i w tej walucie miał też spłacać swoje zobowiązanie wobec banku. Waluta szwajcarska miała zatem jedynie charakter waloryzacyjny.

Produkt bankowy zaoferowany powodowi jedynie odnosił zobowiązanie kredytobiorcy do tej waluty, służąc określeniu wysokości zobowiązania klienta banku. Miała ona zatem charakter wyłącznie rozliczeniowy - chodziło o niższe koszty zawarcia umowy i wyższą zdolność kredytową.

Dlatego nie można umowy zawartej przez strony kwalifikować jako walutowej.

Możliwość zawierania umów kredytowych w których waluta obca ma charakter waloryzacyjny nie można, co do zasady, kwestionować w nawiązaniu do art. 69 ustawy Prawo bankowe. Nie były one, także w czasie podpisania jej przez powoda z pozwanym bankiem, sprzeczne z zasadami walutowości i swobody umów,

b/ Sąd Okręgowy, po zacytowaniu treści art. 385⁽¹⁾kc ocenił, iż klauzule zawarte w umowie stron nr (...) (...) z dnia 4 lutego 2008 r. – na podstawie których dochodziło do przeliczenia wypłaconej w złotych kwoty kredytu i spłacanej w złotych na CHF, według kursu z Tabeli Kursów obowiązującego w pozwanym banku, mają charakter niedozwolony. W ten sposób zakwalifikował §2, §7 ust. 1 umowy oraz §8 ust. 3 Regulaminu.

Podstawą dla takiej oceny były następujące przesłanki:

1/ M. B. (1) jako klient strony pozwanej miał w chwili zawierania umowy kredytowej status konsumenta w rozumieniu tego pojęcia, którym posługuje się art. 22¹ kc.;

2/ wynik postępowania rozpoznawczego uprawnia wniosek, iż warunki umowy, poza wybraniem kwoty, waluty i - w ograniczonym zakresie terminu spłaty kredytu – nie były negocjowane -indywidualnie uzgadniane- przez strony. Bank sformułował treść umowy oraz Regulaminu i powód mógł wyłącznie, przedstawioną przez przedsiębiorcę – bank w formie wzoru - umowę podpisać lub zrezygnować z jej zawarcia. Stwierdzenie post factum, że hipotetycznie mógł negocjować umowę, w sytuacji gdy nie został na pewno pouczony o takim uprawnieniu, nie może prowadzić do wniosków o „uzgodnienie” postanowień.

Ponadto w przywołanej regulacji kodeksowej chodzi o postanowienia uzgodnione indywidualnie, a nie o istnienie hipotetycznej możliwości prowadzenia negocjacji. Przedstawiciel banku nie zwracał uwagi kredytobiorcy na niebezpieczeństwo związane z możliwością arbitralnego ustalenia przez bank kursów waluty szwajcarskiej. Kredytobiorca na pewno nie był świadomy związanego z tym niebezpieczeństwa w zakresie ustalenia rzeczywistego rozmiaru swojego zobowiązania, jako słabszej strony stosunku zobowiązaniowego. Same postanowienia umowy, dla osoby nie specjalizującej się w takim produkcie, były nieczytelne.

Umowa była tak skonstruowana, że to bank w sposób zupełnie arbitralny ustalał wysokość kursu po którym zostanie dokonane przeliczenie tak świadczenia jakie otrzymywał M. B. (1) oraz tego, które spełniał zwrótnie wobec kredytodawcy w formie rat kapitałowo – odsetkowych. Sąd dodatkowo zwrócił przy tym uwagę na okoliczność, iż w toku sporu strona pozwana powoływała się na to, iż ustalanie kursów walutowych, jako danych do Tabeli Kursów, następowało na podstawie zarządzenia Prezesa Zarządu banku;

3/ algorytm przeliczenia wypłaconego w złotych kredytu i spłaconych złotych rat, odwołujący się do tabeli kursowej banku, rażąco ukształtował prawa i obowiązki konsumenta w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając jego interesy.

Rażące naruszenie interesów konsumenta oznacza nieusprawiedliwioną dysproporcję praw i obowiązków wynikających z umowy na jego niekorzyść, skutkującą niekorzystnym ukształtowaniem jego sytuacji ekonomicznej oraz jego nierzetelnym traktowaniem. Odwołanie do kursów walut zawartych w "Tabeli Kursów" banku oznacza naruszenie równorzędności stron umowy przez nierównomierne rozłożenie uprawnień i obowiązków między partnerami stosunku obligacyjnego.

Ukształtowane jednostronnie w umowie kredytowej w drodze postanowienia zaczerpniętego z wzorca umowy przez bank uprawnienie do ustalania kursu waluty nie może być dowolne, tj. nie doznawać żadnych ograniczeń w postaci skonkretyzowanych, obiektywnych kryteriów zmian stosowanych kursów walutowych. Należy je ocenić jako element treści umowy, skutkujący nierównomiernym rozkładem praw i obowiązków stron, prowadzący do naruszenia interesów konsumenta, w tym przede wszystkim interesu ekonomicznego, odpowiadającego wysokości poszczególnych rat kredytu. W tym zakresie istotne znaczenie należy także przypisać wymaganiu właściwej przejrzystości i jasności postanowienia umownego czyli takiego przy którym umowa wskazuje w sposób jednoznaczny powody i specyfikę mechanizmu przeliczania waluty, tak aby konsument mógł przewidzieć, na podstawie transparentnych i zrozumiałych kryteriów, wynikające dla niego z tego faktu konsekwencje ekonomiczne.

Postanowienia umowy zawartej przez strony dotyczące sposobu tego przeliczenia, wymagania tego nie spełniają skoro nie zawierają żadnych jasnych, jednoznacznych, dających się zweryfikować, kryteriów według których kurs przeliczenia miał być wyznaczany;

4/ ocenę tego, czy postanowienie umowne ma charakter niedozwolony dokonuje się na datę zawierania umowy. Stąd nie ma znaczenia dla niej wejście w życie tzw. ustawy antyspreadowej z dnia 29 lipca 2011 r. o zmianie ustawy - Prawo bankowe oraz niektórych innych ustaw, podobnie jak zmiany Regulaminu po dacie zawarcia umowy kredytu, podpisywanie aneksów, tym bardziej, iż kredytobiorca podpisując je nie był świadomy abuzywności postanowień umowy.

Niezasadne są wobec tego także zarzuty strony pozwanej, która w postępowaniu broniła się argumentami zgodnie z którymi stosowała rynkowe kursy przeliczeniowe, a warunki rynkowe wymuszały na niej stosowanie kształtowanych na nim kursów.

Doniosłe z rozważanego punktu widzenia jest natomiast to, iż wchodziła w grę sama możliwość naruszenia interesów konsumenta, na skutek zapisu umowy umożliwiającego dowolne -nieograniczone- ustalenie kursu przez stronę pozwaną, a nie o to, czy bank w konsekwencji zawartej umowy, ustalał czy nie kursy na poziomie rynkowym. Doniosłym jest wyłącznie to, że od decyzji banku (nieograniczonej w żaden sposób umową) zależy kurs waluty i wysokość zobowiązania kredytobiorcy;

5/ postanowienia umowy dotyczące kursu wymiany waluty oraz waloryzacji określały główny jej przedmiot- świadczenia stron, które miały właśnie taki charakter.

Ocena ich abuzywności przez Sąd jest jednak możliwa bo ich treść nie była jednoznaczna, wyrażona prostym, zrozumiałym dla powoda jako konsumenta językiem. Sąd I instancji odwołując się do utrwalonego orzecznictwa TSUE, wskazał w tym kontekście, iż wymagania tego nie można ograniczać do zrozumiałości tych warunków pod względem formalnym i gramatycznym, a instytucje finansowe muszą zapewniać kredytobiorcom informacje wystarczające do podejmowania przez nich świadomych i rozważnych decyzji oraz powinny wyjaśniać co najmniej, jak na wysokość raty kredytu wpłynęłyby silna deprecjacja środka płatniczego w którym dokonuje spłaty oraz wzrost stopy procentowej waluty obcej w której dokonywane jest przeliczenie decydujące o wysokości ich zobowiązania / jego salda / Instytucja bankowa, musi przedstawić ewentualne wahania kursów wymiany i ryzyko wiążące się

z zaciągnięciem kredytu w walucie obcej .Konsument powinien mieć rzeczywistą możliwość zapoznania się ze wszystkimi warunkami umowy. Dostarczona w stosownym czasie przed jej zawarciem informacja o warunkach i jej skutkach ma fundamentalne znaczenie dla konsumenta, ponieważ to w szczególności na jej podstawie podejmuje on decyzję, czy zamierza związać się w umowie warunkami sformułowanymi uprzednio przez przedsiębiorcę.

W rozstrzyganej sprawie strona pozwana nie przedstawiła kredytobiorcy, poza treścią umowy i Regulaminu, żadnych dodatkowych informacji dotyczących sposobu ustalania kursów walut oraz należy uznać, że w sposób niewystarczający i niewłaściwy M. B. (1) został poinformowany o możliwości zmiany tych kursów, wpływu na wysokość zobowiązania oraz ryzyku związanym z zawarciem umowy;

6/ abuzywności postanowień dotyczących waloryzacji można dopatrywać się również w braku ograniczenia ryzyka walutowego, którym obciążony został umownie powód i także w tym zakresie pomiędzy stronami nie została zachowana równowaga umowna.

Pozwany bank, w odróżnieniu od M. B. (1), był zabezpieczony przed tym ryzykiem -poprzez transakcje kupna/sprzedaży waluty w momencie wypłaty i spłaty kredytu oraz prowadzenie odpowiedniej polityki finansowej.

Postanowienie umowne, które naraża kredytobiorcę na nieograniczone ryzyko wynikające ze zmiany kursu , nie zawierając żadnego mechanizmu ograniczenia ryzyka – jest sprzeczne z dobrymi obyczajami i rażąco narusza interesy konsumenta.

Zdaniem Sądu gdyby bank potraktował powoda jako klienta w sposób sprawiedliwy i słuszny, umożliwił negocjacje , ocenionych jako abuzywne postanowień , po przekazaniu pełnej informacji co do ryzyka kursowego , nie mógłby, w świetle ustaleń dokonanych w postępowaniu , oceniając sytuację racjonalnie, oczekiwać, iż konsument takie warunki przyjąłby w drodze negocjacji,

c/ nie wszystkie wskazywane przez powoda postanowienia umowy mogą być uznane za niedozwolone. W ten sposób nie można zakwalifikować tego , które wynika z §9, dotyczącego warunków ubezpieczenia niskiego wkładu. Zdaniem Sądu I instancji tak sformułowane postanowienie umowne nie stanowi klauzuli abuzywnej i jest uzasadnione koniecznością ochrony interesów banku w związku z dysproporcją pomiędzy wartością zabezpieczanej nieruchomości, a wysokością zadłużenia,

d/ potwierdzenie , że część postanowień umownych w ramach czynności prawnej dokonanej przez strony sporu ma niedozwolony charakter , przeniosły kolejny element rozważań prawnych Sądu niższej instancji na płaszczyznę skutku takiej oceny dla dalszego obowiązywania umowy , przy eliminacji elementów niedozwolonych i jako takie , nie wiążących klienta banku – konsumenta.

Zdaniem Sądu, który w tym zakresie odwoływał się szeroko do utrwalonego stanowiska TSUE oraz orzecznictwa Sądu Najwyższego, postulowany przez stronę pozwaną w toku sporu zabieg zastąpienia nieuczciwych warunków inna treścią , jest wykluczony, a ich niedozwolony charakter powoduje , że umowa kredytowa stron jest w całości nieważna.

Za takim wnioskiem przemawiają następujące argumenty :

- jeżeli przyjąć, iż eliminacja dotyczy wyłącznie postanowienia opisującego mechanizm przeliczenia kursów waluty przy wypłacie kredytu , de facto pozostawiając waloryzację , miałyby miejsce sytuacja w której kredyt nadal byłby waloryzowany walutą obcą bez kursu przeliczeniowego, według którego będzie ustalana wysokość zobowiązania kredytobiorcy. Zatem wypłacana kwota – przy braku przelicznika nie byłaby skorelowana z kwotą kredytu i spłatami dokonywanymi w złotych . Umowa wobec tego byłaby w praktyce niewykonalna , a sama wysokość świadczenia zwrotnego nieoznaczona,

- przy wyeliminowaniu mechanizmu waloryzacji w całości, miałyby miejsce sytuacja w której zupełnie ignorowane byłoby to , iż w trakcie trwania umowy zobowiązanie konsumenta jest wyrażone w walucie szwajcarskiej. Wszelkie koszty umowy, wynagrodzenie banku , w tym odsetki odnoszą się do kwoty takiego zobowiązania .Intencją stron

było aby oprocentowanie odnosiło się do tak określonego zobowiązania , a wynika to w szczególności z faktu, że harmonogram spłaty kredytu był sporządzony w odniesieniu do franka .

W czasie gdy była zawierana umowa, banki stosowały oprocentowanie LIBOR do zobowiązań wyrażonych w walucie obcej, a WIBOR do zobowiązań wyrażonych w pieniądzu polskim. Stąd uzasadniony jest wniosek, że konstrukcja umowy przewidywała silne związanie postanowień odsetkowych z waloryzacją. Inaczej mówiąc , strony nigdy nie zawarły by umowy złotówkowej przy odsetkach LIBOR. Operacja usunięcia waloryzacji z umowy, przy pozostawieniu odsetek w wysokości LIBOR doprowadziłoby do przekształcenia przedmiotowej umowy w stopniu wykraczającym ponad uprawnienia wynikające z art. 385¹ par 1 i 2 k.c.

Ponadto Sąd I instancji odwołał się do orzecznictwa TSUE, a w szczególności wybranych przez siebie , powszechnie znanych i stosowanych w podobnych sprawach , judykatów SN z których wynika taki właśnie skutek / trwałej bezskuteczności – nieważności/ umowy kredytowej , zawierającej abuzywne postanowienia , przy braku swobodnej, wyrażonej świadomie woli konsumenta utrzymania stosunku umownego jako wiążącego strony nadal mimo takiego ich charakteru,

e/ zdaniem Sądu nieważność umowy zawartej przez strony wynika również stąd , iż może ona zostać uznana za sprzeczną z zasadami współżycia społecznego.

Narusza bowiem zasady uczciwego obrotu oraz lojalności wobec kontrahenta. Bank wykorzystując swoją silniejszą pozycję negocjacyjną i deficyt informacyjny po stronie powoda – doprowadził do zawarcia umowy, która jest rażąco niekorzystna dla kredytobiorcy przez pryzmat nieograniczonego ryzyka walutowego.

Produkt został przygotowany przez stronę pozwaną , która korzystając z usług specjalistów z zakresu inwestowania i analityków finansowych , a także uwzględniając politykę, którą ma bank prowadzić – zabezpieczyła swoją pozycję i nie ponosi proporcjonalnego , w relacji do swojego klienta – konsumenta ryzyka finansowego. Słabsza strona kredytowego stosunku zobowiązaniowego była nie tyle informowana o ryzyku zmiany kursu, co uspokajana przez przedstawicieli banku, że z uwagi na masowość zaciągania kredytów indeksowanych do waluty szwajcarskiej i siłę gospodarczą tego kraju , nie musi obawiać się zaciągania zobowiązania w tym pieniądzu, co było zapewnieniem gołosłownym z punktu widzenia jego interesu finansowego,

f/ żądanie ustalenia nieważności umowy kredytowej zawartej przez strony jest uzasadnione , a M. B. (1) legitymuje się interesem prawnym w żądanym ustaleniu.

Interes prawny w rozumieniu art. 189 kpc występuje wtedy, gdy sam skutek, jaki wywoła uprawomocnienie się wyroku ustalającego, zapewni powodowi ochronę jego prawnie chronionych interesów, czyli definitywnie zakończy spór istniejący lub prewencyjnie zapobiegnie powstaniu takiego sporu w przyszłości, a jednocześnie interes ten nie podlega ochronie w drodze innego środka

Tak rozumiany interes należy po stronie powoda potwierdzić dlatego , iż umowa nadal obowiązuje a on jest zobowiązany do spełniania świadczeń finansowych dla których jest ona podstawą. Stąd istnieje niepewność co do ważności umowy i w konsekwencji wysokości jego zobowiązania oraz jego wymagalności,

g/ uzasadnione w znacznej części jest również dochodzone w postępowaniu żądanie zapłaty świadczeń pieniężnych.

Skutkiem nieważności umowy jest konieczność dokonania rozliczeń (zwrotu spełnionych przez strony świadczeń) zgodnie z art. 410 § 1 i 2 k.c. w zw. z art. 405 k.c..

Jakkolwiek strona pozwana zużyła otrzymaną od powoda korzyść, to wyłączenie jej zwrotu , zgodnie z art. 409 k.c. mogłoby mieć miejsce w sytuacji gdyby to zużycie było bezproduktywne, co jednak nie zostało w toku postępowania wykazane. Nie sposób też zarzucić M. B. (1) iż spłacając kredyt wiedział o tym o tym , że nie jest zobowiązany do świadczenia – art. 411 pkt 1 k.c.

Z ustaleń dokonanych w postępowaniu wynika , że kredytobiorca świadczył na rzecz banku , realizując umowę , co najmniej kwoty - 65.897,42 PLN oraz 44.950,56 CHF.

Ponieważ żądaniem zwrotu powód objął jedynie sumy 31.423,99 zł. i 44.947,13 CHF Sąd nałożył na stronę pozwaną obowiązek ich zwrotu kontrahentowi strony pozwanej , w ramach rozliczeń świadczeń wzajemnych,

h/ w tym kontekście za chybiony uznał zarzut przedawnienia roszczeń pieniężnych , którym w procesie bank także się bronił.

Odwołując się do stanowiska SN zawartego w uchwale z dnia 16 lutego 2021r , sprawie o sygnaturze III CZP 11/20 uznał , iż termin przedawnienia roszczeń o zwrot nienależnie spełnionych świadczeń może rozpocząć bieg dopiero po podjęciu przez kredytobiorcę-konsumenta wiążącej , świadomej, wyraźnej i swobodnej, decyzji w tym względzie. Dopiero bowiem wtedy można przyjąć, że brak podstawy prawnej świadczenia stał się definitywny.

To stanowisko SN dało Sądowi I instancji także podstawę do wyrażenia oceny , iż żądanie odsetkowe M. B. (1) jest uzasadnione jedynie w części , a mianowicie w takim zakresie w jakim należność ta będzie naliczana dopiero od dnia następnego po dacie w której na rozprawie , prawidłowo pouczony o konsekwencjach ewentualnej nieważności umowy kredytowej w całości , stanowczo i jednoznacznie a przy tym świadomie i swobodnie oświadczył , iż nie jest zainteresowany dalszym kontynuowaniem umowy , przy świadomości powstania wzajemnych roszczeń stron w zakresie rozliczeń w odniesieniu do dotąd spełnionych , na jej podstawie, świadczeń finansowych

Żądanie , które obejmowało okres wcześniejszy zostało, z powołanych przyczyn oddalone , jako nieuzasadnione.

Podstawą orzeczenia o kosztach procesu była norma art. 100 k.p.c. i § 2 pkt 7 i §19 Rozporządzenia MS z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie, przy czym Sąd przyjmując ,iż powodowi należna jest pełna ich suma, wskazał elementy składowe, które łącznie złożyły się na zasądzoną z tego tytułu od strony przeciwnej kwotę.

Apelacje od wyroku Sądu Okręgowego złożyły obydwie strony.

M. B. (1) zakresem swojego środka odwoławczego objął punkt 3 sentencji wyroku, w jego wniosku postulując wydanie przez Sąd II instancji orzeczeniu reformatoryjnego , którym odsetki ustawowe za opóźnienie od zasądzonych kwot w walucie polskiej i szwajcarskiej zostaną przyznane od daty wskazanej w jego żądaniu tj. od dnia 29 lipca 2020r do dnia zapłaty. Ponadto domagał się obciążenia strony przeciwnej kosztami postępowania apelacyjnego.

Apelacja powoda została oparta na zarzutach materialnych nieprawidłowego zastosowania:

a/ art. 455 kc poprzez to , iż Sąd Okręgowy nie uwzględnił faktu , że pismem z dnia 15 lipca 2020r wezwał pozwany bank do zapłaty wskazanych wyżej świadczeń pieniężnych , na które adresat udzielił negatywnej odpowiedzi w piśmie z dnia 28 lipca 2020r. Ta okoliczność , zdaniem skarżącego , powinna prowadzić do wniosku , że od dnia następnego bank pozostawał w opóźnieniu w wykonaniu obowiązku ich zapłaty. Pomimo to odsetki zostały zasądzone w kwestionowanej części wyroku od daty późniejszej , co decyduje o zasadności stawianego zarzutu,

b/ art. 481 kc w następstwie nieoprawnego przyjęcia , iż stan opóźnienia w spełnieniu tych świadczeń należy łączyć z datą późniejszą , a to dniem następnym po tej , w której pouczony przez Sąd nie wyraził woli dalszego utrzymania umowy kredytowej, pomimo abuzywności części jej postanowień

(...) Bank S.A. , kwestionując apelacją punkty 1,2 i 4 sentencji wyroku z dnia 25 maja 2022r, domagał się w pierwszej kolejności jego zmiany poprzez oddalenie powództwa w całości oraz obciążenie powoda kosztami procesu i postępowania apelacyjnego.

Jako wniosek ewentualny sformułował żądanie uchylenia tego orzeczenia w zaskarżonej części i przekazania sprawy Sądowi I instancji do ponownego rozpoznania.

Apelacja banku została oparta na zarzutach :

a/ naruszenia prawa procesowego , w sposób mający dla treści orzeczenia istotne znaczenie , a to :

- art. 233§1 kpc , poprzez dokonanie oceny zgromadzonych w sprawie dowodów w sposób dowolny ,sprzeczny z kryteriami oceny swobodnej , wskazanymi w tej normie. Zarzucany błąd miał polegać na niezasadnym przyjęciu , iż bank miał możliwość jednostronnej zmiany wysokości zobowiązania kredytowego powoda jako konsumenta mimo , że wysokość ta, a także koszt kredytu były ściśle oznaczone w umowie stron, a stosowany kurs przeliczenia na walutę szwajcarską był określony oznaczony w prawdzie w Tabeli Kursów stosowanej przez stronę pozwaną tym nie niej dane w niej zawarte odpowiadały rynkowej ich wysokości dla których ustalenia stosowana była metodologia odnosząca się do wszystkich transakcji walutowych prowadzonych przez stronne skarżącą . Przy tym odpowiadała ona regułom , które w zakresie ustalania kursów stosował wówczas i stosuje obecnie NBP.

Kolejną wadą oceny był niezasadny wniosek Sądu , iż kredytobiorca nie był w sposób dostateczny i zrozumiały dla niego informowany o ryzyku walutowym związanym zawarciem umowy kredytu indeksowanego do waluty CHF mimo , że z §2 ust. 2 umowy taka , właściwa informacja wprost wynika,

- art. 227 kpc w zw. z art. 205¹²§2 , 235² §1 pkt 2 i 278 §1 kpc , jako konsekwencji nieuzasadnionego nie uwzględnienia wniosku dowodowego strony pozwanej o przeprowadzenia dowodu z opinii biegłych oraz z zeznań świadka J. C. , mimo , że dowody te miały istotne znaczenie dla rozstrzygnięcia,

- art. 327¹ §1 kpc, wobec przedstawienia w motywach zaskarżonego orzeczenia stanowiska co do zasadności roszczenia banku o wynagrodzenie za korzystanie z kapitału przez kredytobiorcę mimo , iż roszczenie takie nie stanowiło przedmiotu sprawy, poddanej pod osąd.,

b/ naruszenia prawa materialnego pod postacią nieprawidłowego zastosowania :

1/ art. 58 §1 i 2 kc i uznania , że umowa z dnia 4 lutego 2008r jest nieważna wobec jej sprzeczności z zasadni współzycia społecznego mimo , iż sposób działania strony pozwanej podczas zawierania i realizacji u umowy, nie może być tak kwalifikowany szczególnie , że także bank nie mógł przewidzieć gwałtownego wzrostu kursu franka szwajcarskiego , który był następstwem decyzji Banku Centralnego Szwajcarii z 15 stycznia 2015r o jego uwolnieniu, co przyniosło negatywne następstwa także dla strony skarżącej,

2/ art. 189 kpc wobec nietrafnego wniosku , iż M. B. (1) legitymuje się interesem prawnym w żądaniu ustalenia nieważności umowy mimo , iż ustalenie tej treści nie kończy definitywnie sporu stron na tle umowy zawartej w 2008r.

3/ art. 385¹ §1 kc w zw. z art. 6 ust. 1 i 7 ust. 1 Dyrektywy nr 93/13 poprzez wyrażenie nieuzasadnionej oceny zgodnie z którą wskazane w motywach wyroku postanowienia umowy stron mają charakter niedozwolony , jako kształtujące ich prawa i obowiązki z rażącem naruszeniem interesu klienta banku oraz dobrych obyczajów,

4/ art. 65 §1 i 2 kc w związku z tymi samymi postanowieniami Dyrektywy 93/13 , wobec dokonania interpretacji postanowień umowy kredytowej, tylko według ich literalnego brzmienia , bez uwzględnienia innych wskazanych w tej normie kryteriów wykładniczych.

Zdaniem apelującego banku ich uwzględnienie powinno doprowadzić do oceny , iż żadne z postanowień umowy dotyczące klauzuli waloryzacyjnej nie są abuzywne, a strony przyjęły, że gdyby w umowie nie było wskazanego kursu wymiany , powinny mieć zastosowanie wielkości kursu średniego publikowanego przez Narodowy Bank Polski, a mechanizmu ten prawidłowo uwzględniał interesy obu stron umowy , która powinna być kontynuowana w oparciu o takie dane kursowe,

5/ art. 385¹§1 i 2 kc w zw. z art. 358§2 , art. 3 kc oraz art. 6 ust. 1 Dyrektywy, w następstwie wyrażenia chybionego stanowiska prawnego , iż umowa łącząca dotąd strony sporu jest w całości nieważna mimo , że zaspokajała interes obu jej stron w czasie kiedy została podpisana.

Zdaniem apelującego, postanowienia które Sąd ocenił jako abuzywne składają się jedynie na niektóre spośród elementów konstrukcji klauzuli indeksacyjnej / sposób przeliczenia- spread walutowy / , w warunkach gdy sama klauzula nie ma charakteru niedozwolonego. Wobec tego nawet przy ich eliminacji , umowa nie zostanie pozbawiona postanowień określających główne świadczenia stron,

6/ art. 69 ust. 3 ustawy Prawo bankowe , wobec jego niezastosowania w sytuacji uznania części postanowieni za abuzywne,

7/ art. 24 ustawy O Narodowym Banku Polskim oraz 41 ustawy Prawo wekslowe wobec niezastosowania przeliczenia walutowego stosowanego przez NBP ,

8/ art. 405 §2 w zw. z art. 410 §2 kc jako konsekwencji nieuzasadnionego uznania przez Sąd , iż pozwany bank jest bezpodstawnie wzbogacony kosztem M. B. (1) ,

9/ art. 118 kc w zw. z art. 120 kc jako następstwie nietrafnego nie uwzględnienia, podnoszonego przez stronę pozwaną zarzutu przedawnienia roszczeń pieniężnych dochodzonych w pozwie , przy uznaniu , że świadczenia te nie mają charakteru okresowego,

10/ art. 481 §1 i 2 kc wobec oceny , iż bank pozostaje w opóźnieniu w spełnieniu tych świadczeń wobec swojego klienta mimo , że to powód ma swobodę w podejmowaniu decyzji o ewentualnym dalszym kontynuowaniu umowy aż do daty wyrokowania przez Sąd.

Na podstawie art. 380 kpc strona pozwana domagała się także dokonania przez Sąd II instancji oceny prawidłowości decyzji procesowych Sądu Okręgowego o odmowie przeprowadzenia dowodów z opinii biegłych oraz ze zeznań świadka J. C. i w jej następstwie przeprowadzenia tych dowodów w postępowaniu odwoławczym.

Strony sporu wniosły wzajemne odpowiedzi na apelacje oponentów procesowych, domagając się ich oddalenia jako pozbawionych uzasadnionych podstaw oraz przyznanie na swoją rzecz kosztów postępowania apelacyjnego.

Przed terminem rozprawy apelacyjnej, pozwany bank złożył pismo procesowe z dnia 3 listopada 2022r , którym poinformował o skorzystaniu z prawa zatrzymania do kwoty 378 302, 40 zł , którą strona pozwana świadczyła powodowi tytułem kapitału kredytu i wskazał , że uczynił to na wypadek uznania jego środka odwoławczego za nieuzasadniony , a także , że oświadczenie o skorzystaniu z niego skierował do powoda w dniu 16 września 2022r, przesyłając je drogą pocztową.

Rozpoznając apelacje stron , Sąd Apelacyjny rozważył :

Środek odwoławczy M. B. (1)nie jest uzasadniony i podlega oddaleniu. Natomiast apelacja (...) Bank S.A okazała się być uzasadnioną w części , wobec skutecznego podniesienia przez kredytodawcę zarzutu zatrzymania , który spowodował , że w części dotyczącej oceny roszczenia odsetkowego od zasądzonych świadczeń pieniężnych , powództwo kredytodawcy zostało uznane za podlegające oddaleniu w większej , niż przyjął to Sąd Okręgowy, części.

Taka jej ocena doprowadziła do wydania przez Sąd II instancji orzeczenia reformatoryjnego o treści wskazanej w punkcie I sentencji uzasadnianego wyroku.

Rozpoczynając ocenę środków odwoławczych od apelacji powoda , na wstępie wskazać należy , że została oparta jedynie na zarzutach materialnych , a istota ich obydwu sprowadza się do zakwestionowania stanowiska prawnego Sądu Okręgowego zgodnie z którym o opóźnieniu w spełnieniu pieniężnego świadczenia zwrotnego po stronie Banku (...) S.A. wobec M. B. (1) można mówić dopiero od dnia następnego po dniu w którym, pouczone przez Sąd I instancji

na rozprawie o ewentualnych konsekwencjach w zakresie roszczeń rozliczeniowych jakie powstaną także po stronie kredytodawcy w warunkach uznania, że abuzywność części postanowień umowy stron z dnia 4 lutego 2008r prowadzi do jej nieważności / trwałej bezskuteczności / w całości, wyraził swobodną i świadomą decyzję o niekontynuowaniu stosunku umownego z bankiem na podstawie tej czynności prawnej, a powstała w ten sposób sytuacja jest dla niego korzystna / por. zapis dźwiękowy rozprawy z dnia 16 marca 2022r minuty 31-35, zapis skrócony k. 276-277 akt /.

Sąd drugiej instancji, rozpoznający sprawę na skutek apelacji, jest związany zarzutami dotyczącymi naruszenia prawa procesowego.

Oznacza to, że bez podniesienia w niej odpowiedniego zarzutu - nie może rozważać z urzędu- uchybień prawa procesowego popełnionych przez Sąd pierwszej instancji, choćby miały wpływ na wynik sprawy.

/ por. także, wskazany jedynie dla przykładu, judykat Sądu Najwyższego z dnia 20 sierpnia 2020r, sygn. III UK 293/19, powołany za zbiorem Legalis /.

W warunkach, gdy powód takich zarzutów nie formułuje, Sąd Odwoławczy przyjmuje, że fakty doniosłe dla rozstrzygnięcia ustalone przez Sąd Okręgowy są poprawne i kompletne dla oceny roszczeń powoda, uznając je za własne je za własne.

Ich świetle żaden z zarzutów na których opiera się konstrukcja środka odwoławczego kredytobiorcy nie jest uzasadniony.

Nie można bowiem przyjąć, że usprawiedliwionym jest jego stanowisko, że strona pozwana pozostaje w w opóźnieniu od dnia następnego po dacie udzielenia/ odmownej/ odpowiedzi na reklamację powoda, który powołując się na niedozwolony charakter części postanowień umowy stron, zażądał zwrotu spełnionych świadczeń pieniężnych, które obecnie są przedmiotem żądania zapłaty, w ramach sporu przed Sądem.

Analiza treści tej, datowanej na 15 lipca 2020r reklamacji / por. k.32-36 akt/, w powiązaniu z brzmieniem odpowiedzi na nią, której strona pozwana udzieliła w dniu 28 lipca 2020r / por. k. 37-41 akt / prowadzi do wniosku, że ani w ówczesnym żądaniu powoda ani w odpowiedzi, żadna ze stron nie powoływała się na argumenty, które świadczyć by mogły o tym, że kredytobiorca jest w pełni świadomy wszystkich możliwych następstw uznania umowy za nieważną / trwale bezskuteczną / na skutek podnoszonej w stanowisku M. B. (1) abuzywności postanowieni dotyczących klauzul przeliczeniowej i kursowej / łącznie obejmujących mechanizm waloryzacji do waluty CHF /.

Powód w reklamacji podnosił jedynie jej konsekwencje w postaci braku podstawy do świadczeń, które dotąd na rzecz banku spełnił, które w ten sposób zyskały cechę podlegających zwrotowi świadczeń nienależnych, którymi druga strona jest bezpodstawnie wzbogacona.

Z kolei bank przeczył takiemu charakterowi tych postanowień, uznając, że nie tylko świadczenia te miały swoją umowną podstawę ale także, iż sama umowa pozbawiona podnoszonych nieprawidłowości, nadal strony wiąże.

Zatem dopiero wskazane wyżej, szczegółowe pouczenie powoda przez Sąd, na rozprawie w dniu 16 marca 2022r. i ówczesne oświadczenie woli M. B. (1) może być traktowane jako takie, które w sposób definitywny, poprzez podjęcie świadomej i swobodnej decyzji [przy uświadomieniu powodowi możliwych naówczas do przewidzenia następstw w zakresie wzajemnych rozliczeń], wykluczyło możliwość kontynuacji stosunku umownego, decydując o powstaniu i stanu w którym roszczenia rozliczeniowe stron, w warunkach ustalenia, że umowa kredytowa jest nieważna, stały się wymagalne.

/ por. bliżej w tej materii także, powszechnie zaaprobowane, także przez Sąd Apelacyjny w składzie rozpoznającym sprawę, stanowisko Sądu Najwyższego, zaprezentowane w uchwale z dnia 7 maja 2021, sygn. III CZP 6/21, powołanej za zbiorem Legalis /.

Zatem o stanie opóźnienia w rozumieniu art. 481 §1 kc w spełnieniu świadczeń pieniężnych , dochodzonych w postępowaniu przez powoda , po stronie banku nie można mówić wcześniej aniżeli , co najwyżej dopiero od daty przyjętej przez Sąd Okręgowy , skoro najwcześniej w dniu rozprawy na której M. B. (1) złożył oświadczenie po pouczeniu strona pozwana bank za pośrednictwem swojego pełnomocnika / bank w odpowiedzi na apelację nie kwestionuje skuteczności takiego sposobu zapoznania się z nim / , dowiedział się o braku po stronie kredytodawcy – konsumenta - woli kontynuowania umowy .

Wobec tego , nie podzielając żadnego z zarzutów materialnych podniesionych przez powoda w środku odwoławczym ani argumentacji powołanej dla ich uzasadnienia , opartą na nich apelację, Sąd II instancji oddalił , na podstawie art. 385 kpc w zw. z art. 455 i 481 §1 kc / pkt II in fine motywowanego wyroku /

Dla porządku dodać już w tym miejscu należy , iż żądanie odsetkowe, uwzględnione przez Sąd I instancji zostało oddalone przez Sąd Odwoławczy w dalszej części , z przyczyn , które zostaną wyjaśnione w dalszej części motywów.

Przechodząc do oceny apelacji strony pozwanej wskazać należy , iż nie ma racji (...) Bank S.A. podnosząc zarzuty procesowe

Zarzut tego rodzaju jest uzasadniony jedynie wówczas , gdy spełnione zostaną równocześnie dwa warunki.

Strona odwołująca się do niego wykaże , że rzeczywiście sposób postępowania Sądu naruszał indywidualnie oznaczoną normę [normy] formalne. Jednocześnie nieprawidłowości te prowadziły do następstw , które miały istotny wpływ na treść wydanego orzeczenia. Nieco inaczej kwestię tę ujmując , zarzut procesowy jest usprawiedliwiony jedynie wówczas, jeżeli zostanie dowiedzione , że gdyby nie potwierdzone błędy proceduralne Sądu niższej instancji , orzeczenie kończące spór stron miałyby inną treść.

Biorąc pod rozważ to generalium , za chybiony należy uznać ten zarzut natury formalnej , w ramach którego bank neguje sposób skonstruowania pisemnych motywów ocenianego instancyjnie wyroku.

Zważywszy na motywy , którym posłużyła się strona pozwana aby go uzasadnić , należy zarzut ten odeprzeć jako nieuzasadniony.

Jak wynika z ukształtowanego i jednolitego , podzielanego przez Sąd Apelacyjny, w składzie rozstrzygającym sprawę, orzecznictwa Sądu Najwyższego , może on być uzasadniony jedynie wyjątkowo , gdy konstrukcja pisemnych motywów orzeczenia Sądu niższej instancji jest tak wadliwa , iż nie zawierają one danych pozwalających na przeprowadzenie na ich podstawie kontroli instancyjnej orzeczenia. Zatem zarzut naruszenia tego przepisu jest uzasadniony wtedy , gdy uzasadnienie wyroku nie pozwala na stwierdzenie czy Sąd prawidłowo zastosował przepisy prawa materialnego i [lub] procesowego.

/ por. także , wskazane jedynie ilustracyjnie, postanowienie SN z dnia 21 listopada 2001r., sygn. I CKN 185/01 powołane za zbiorem Lex/

Tego rodzaju zasadniczymi / konstrukcyjnymi / wadami motywy wyroku z 25 maja 2022r nie są dotknięte.

Wynika z nich z oparciu o jakie ustalenia i wnioski prawne , odwołane do mających w sprawie zastosowanie norm prawa materialnego, Sąd oparł swoje rozstrzygnięcie. Wiadomo jest z jego lektury także , w jaki sposób i dlaczego ocena zgromadzonych dowodów została przeprowadzona we wskazany w uzasadnieniu sposób.

Tym bardziej , gdy uwzględnić , że podnoszonej nieprawidłowości bank upatruje w podjęciu w tych motywach przez Sąd zagadnienia zawiązanego z ewentualną zasadnością roszczenia strony skarżącej o wynagrodzenie za korzystanie przez kredytobiorcę z kapitału.

Z podanych wyżej , ogólnych warunków zasadności zarzutu procesowego wynika , że nawet gdyby przyjąć , iż rozważania Sądu w tej materii były zbędne, w sytuacji gdy roszczenie takie nie zostało w postępowaniu poddane pod

osąd , to ta niedoskonałość nie może być uznana za mającą jakiegokolwiek znaczenie dla treści wyroku , który wydał Sąd Okręgowy. Dlatego już z tej przyczyn zarzut nie mógł być uzasadniony.

Nie ma racji strona pozwana gdy podnosi zarzuty procesowe za pomocą których neguje poprawność decyzji dowodowych Sądu I instancji oddalających wnioski kredytodawcy o przeprowadzenie dowodu z opinii biegłego z zakresu bankowości, finansów i rachunkowości względnie ekonomii oraz terminowych operacji finansowych dla dokonania analizy zagadnień wskazanych w tezach dowodowych , powołanych w uzasadnieniu odpowiedzi na pozew / por. k.90 akt / oraz przesłuchania świadka J. C. na okoliczności wskazane w tej odpowiedzi / por. k. k.89 akt /

Zważywszy na to czemu , według tez dowodowych banku , miały posłużyć te dowody , a dodatkowo także, iż relacja świadka miała mieć charakter generalny , bez odniesienia się do indywidualnych okoliczności towarzyszących zawieraniu umowy kredytowej z powodem , należy uznać , iż Sąd I instancji oceniając / przy przyjętej koncepcji rozstrzygnięcia , która co do zasady jest poprawna / , iż przeprowadzenie tych dowodów nie służyło ustaleniu faktów , względnie w odniesieniu do opinii , wniosków wynikających z wiedzy specjalistycznej , które byłyby dla oceny roszczeń powoda doniosłe, nie popełnił błędu naruszenia wskazywanych przez skarżecy bank norm.

Stąd też zawarty w apelacji banku wniosek o przeprowadzenie tych dowodów przez Sąd Odwoławczy nie został uwzględniony / por. zapis dźwiękowy rozprawy apelacyjnej z dnia 12 grudnia 2023r minuty 17 – 18 , zapis skrócony k. 408 v akt/.

Jako niezasadny należy uznać także zarzut naruszenia art. 233 §1 kpc i funkcjonalnie z nim powiązane zarzuty faktyczne.

Uznanie go za usprawiedliwiony wymaga od strony wykazania na czym , w odniesieniu do zindywidualizowanych dowodów, polegała nieprawidłowość postępowania Sądu, w zakresie ich oceny i poczynionych na jej podstawie ustaleń.

W szczególności strona ma wykazać dlaczego obdarzenie jednych dowodów wiarygodnością czy uznanie, w odróżnieniu od innych, szczególnego ich znaczenia dla dokonanych ustaleń , nie da się pogodzić z regułami doświadczenia życiowego i [lub] zasadami logicznego rozumowania , czy też przewidzianymi przez procedurę regułami dowodzenia.

Nie oparcie stawianego zarzutu na tych zasadach , wyklucza uznanie go za trafny , pozostając dowolną , nie doniosłą z tego punktu widzenia , polemiką oceną i ustaleniami Sądu niższej instancji.

/ por. w tej materii , wyrażające podobne stanowisko , powołane tylko przykładowo, orzeczenia Sądu Najwyższego z 23 stycznia 2001, sygn. IV CKN 970/00 i z 6 lipca 2005, sygn. III CK 3/05 , obydwa powołane za zbiorem Lex/

Dopóty , dopóki ocena przeprowadzona przez Sąd ocena mieści się w granicach wyznaczonych przez tę normę procesową i nie doznały naruszenia wskazane tam jej kryteria , Sąd Odwoławczy obowiązany jest ocenę tę , a co za tym idzie także wnioski z niej wynikające dla ustaleń faktycznych , aprobować .

Uwzględniając powyższe, zważywszy na to w czym bank upatrywał błędów oceny i ustaleń Sądu niższej instancji , zarzuty te nie mogą być uznane za trafne.

W miejsce rzeczowej, opartej na wskazanych wyżej kryteriach , odniesionej do indywidualnie oznaczonych dowodów [i opartych na wnioskach z tej oceny wynikających ustaleń faktycznych , które przez to miałyby być dotknięte podnoszonymi nieprawidłowościami] , polemiki ze sposobem postępowania Sądu Okręgowego , skarżący ogranicza się do przeciwstawienia jego stanowisku własnej wersji tak oceny dowodów jak i faktów doniosłych dla rozstrzygnięcia , zdaniem banku, poprawnej.

Nieprawidłowość Sądu na której zarzuty te zostały oparte , zgodnie z argumentacją apelanta - sprawdza się do tego ,że nie przyjął on wersji zdarzeń towarzyszących zawarciu umowy kredytowej z 4 lutego 2008r. i interpretacji jej postanowień , którą skarżący uznaje za prawidłową.

A według przebiegu zdarzeń afirmowanego przez bank , M. B. (1) został w sposób dostateczny dla oceny jego skali , poinformowani przy podpisywaniu umowy o ryzyku walutowym wynikającym z umowy kredytowej indeksowanej do waluty obcej , a rzeczywisty rozmiar zobowiązania kredytowego był oznaczony od samego początku. Ponadto strona pozwana nie mogła tego obowiązku swojego klienta kształtować jednostronnie w sposób dowolny , będąc związana wysokością kursów waluty szwajcarskiej określanej przez obiektywne siły panujące na rynku wymiany walut.

Już stwierdzenie takiego sposobu motywowania stawianych zarzutów wystarcza dla odparcia ich obu.

Dlatego jedynie na marginesie dostrzegając , że w istocie obydwa argumenty powołane przez stronę pozwaną [w rozbudowanej ponad rzeczywista potrzebę formie redakcyjnej] nie dotyczą wprost oceny dowodów i okoliczności faktycznych ale tak naprawdę oceny faktów towarzyszących zawarciu umowy oraz kształtowania danych w Tabeli Kursów walut , które dla dokonywanych przeliczeń / stosowania klauzul przeliczeniowej - spreadau walutowego- i kursowej / stosował pozwany bank z punktu widzenia przesłanek oceny postanowień umowy stron jako mających / bądź nie / cechy niedozwolonych.

Sąd II instancji dodaje jeszcze , iż podziela , wbrew argumentacji strony pozwanej, stanowisko Sądu Okręgowego zgodnie z którym informacja przekazana M. B. (1) przy podpisywaniu umowy o ryzyku walutowym była z punktu widzenia jego interesów- możliwości racjonalnej oceny swojej sytuacji finansowej w warunkach wzrostu kursu waluty szwajcarskiej , w czasie obowiązywania umowy przez wiele lat , niedostateczna i nietransparentna. Uznaje także za trafną tę jego część , w której wskazywał , że skoro doniosła dla oceny ważności umowy jest chwila jej podpisania, to niezależnie od tego jakie dane kursowe zamieszczał bank w obowiązującej u siebie Tabeli , istotne było to , że ta część postanowień umownych , która dotyczyła waloryzacji do CHF , nawet potencjalnie dawała możliwość silniejszej stronie stosunku zobowiązaniowego - przedsiębiorcy- dowolnego / nieograniczonego / ustalania kursu przeliczenia złotych na Franka i odwrotnie , a nie to , czy czy bank stosował kursy przeliczeniowe wynikające z danych rynkowych.

Stąd bez znaczenia było też to , jak kwestia ta była regulowana w oparciu o kolejne zmiany umowy w trakcie jej obowiązywania, a także jak kształtowałoby się zobowiązanie powoda , gdyby w miejsce danych kursowych z Tabeli Kursów stosować kurs średni NBP.

Prawnie nie doniosła jest również ta część argumentacji omawianych zarzutów w której skarżący kredytodawca odwołuje się do założeń swojej polityki finansowej w odniesieniu do produktów walutowych oferowanych potencjalnym klientom.

Z podanych powodów, uznając , iż zarzuty procesowe , w tym w szczególności zarzut przekroczenia granic swobodnej oceny dowodów i wynikających stąd błędów ustaleń , nie są zasadne , fakty uczynione przez Sąd I instancji podstawą kontrolowanego instancyjnie orzeczenia , jako poprawne i kompletne , Sąd Apelacyjny przyjmuje za własne.

Odwoławczą weryfikację zarzutów materialnych sformułowanych przez skarżący bank należy rozpocząć od tego , w ramach którego podnosi naruszenia art. 58 §1 i 2 kc . Zarzut ten jest uzasadniony chociaż nie z przyczyn powołanych w jego motywach. Tym nie mniej ten błąd Sądu Okręgowego nie ma znaczenia dla rozstrzygnięcia albowiem wskazane przepisy te nie mają zastosowania przy ocenie roszczeń zgłoszonych przez M. B. (1).

Przepisy art. 385¹ i następnych k.c. dotyczące niedozwolonych postanowień umownych mają charakter szczególny , w stosunku do tych norm , które mają generalne zastosowanie do kształtowania przez kontrahentów treści umowy.

Stanowią one implementację w polskim prawie postanowień dyrektywy nr 93/13 w sprawie nieuczciwych warunków w umowach konsumenckich. Sądy krajowe, stosując prawo wewnętrzne, zobowiązane są tak dalece, jak jest to możliwe,

dokonywać jego wykładni w świetle brzmienia i celu tej dyrektywy, tak aby osiągnąć przewidziany w niej rezultat, a zatem zastosować się do art. 288 akapit trzeci Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej

/por. wyrok Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej z dnia 13 VI 2016 r., C-377/14./.

Przewidziana przez art. 385¹kc sankcja bezskuteczności wobec konsumenta niedozwolonego postanowienia umownego ma dla jego interesu i pozycji wobec drugiej – silniejszej strony kontraktu - działanie ochronne i jest dla niego obiektywnie korzystniejsza, aniżeli sankcja nieważności wynikająca z normy ogólnej 58 kc.

Trzeba przy tym dodać że regulacja odnosząca się do umów z konsumentem nie przewiduje możliwości oceny, czy przedsiębiorca bez niedozwolonych postanowień zawarłby określoną umowę. Bezskuteczność klauzuli umownej oznacza, że , co do zasady, ma on obowiązek wykonania umowy pomimo tego, że została z niego usunięta niedozwolona klauzula.

W ten sposób konsument jest chroniony przed upadkiem całej umowy. To on może zrezygnować z przysługującej mu ochrony prawnej przed nieuczciwymi postanowieniami czynności prawnej co spowoduje , że od jego swobodnej i uświadomionej decyzji zależy czy uznaje , iż jego interes przemawia dostatecznie za tym , że pomimo abuzywności niektórych spośród postanowień, umowa będzie nadal obowiązywać. Zatem normę 385¹ k.c. należy traktować jako *lex specialis* względem ogólnej regulacji kodeksowej jaką jest art. 58 §1 i 2 kc.

W konsekwencji zarzuty niedozwolonego charakteru postanowień umowy zawartej z przez strony w dniu 4 lutego 2008r , mogą być oceniane z punktu widzenia tylko tego przepisu, a nie art. 58 §1 i 2 kc.

Bezzasadny jest zarzut kolejny, w ramach którego pozwany bank neguje ocenę Sądu I instancji zgodnie z którą powód wykazał w postępowaniu legitymowanie się interesem prawnym w rozumieniu tego pojęcia , którym posługuje się art. 189 kpc, domagając się ustalenia nieistnienia pomiędzy stronami stosunku prawnego kredytu, wynikającego z umowy z dnia 4 lutego 2008 nr (...) (...).

Jedyny argument , który strona pozwana powołuje dla umotywowania tego zarzutu sprowadza się do tezy ,iż postulowane ustalenie nie zakończy definitywnie sporu stron albowiem bank zgłosi wobec kredytodawcy roszczenia rozliczeniowe

W orzecznictwie zgodnie przyjmuje się, że powód zachowuje interes prawny do wytoczenia powództwa o ustalenie nieistnienia stosunku prawnego, mimo przysługującego mu powództwa o świadczenie lub mimo / potencjalnego / wytoczenia przeciwko niemu takiego powództwa przez stronę przeciwną na podstawie spornego stosunku prawnego, jeżeli z tego stosunku wynikają jeszcze inne lub dalej idące skutki, których dochodzenie w drodze takiego powództwa nie jest możliwe lub nie jest jeszcze aktualne.

W takim wypadku tylko powództwo o ustalenie nieistnienia tego stosunku prawnego może definitywnie rozstrzygnąć niepewną sytuację prawną powoda i zapobiec, także na przyszłość możliwym sporom, a tym samym w pełny sposób zaspokoić jego interes prawny.

/ por bliżej wskazane jedynie przykładowo orzeczenia SN z dnia 30.10.1990 r. I CR 649/90, z 27.01.2004 r. II CK 387/02, z 2.07.2015 r. V CSK 640/14- wszystkie powołane za zbiorem Legalis/.

To stanowisko , podzielane przez Sąd Apelacyjny w składzie rozpoznającym sprawę, daje podstawę dla uznania omawianego zarzutu za chybiony , gdyż to , że bank zdecyduje się na wytoczenie w przyszłości powództwa o świadczenie przeciwko obecnemu powodowi , samo przez się nie niweczy jego interesu prawnego w dochodzonym obecnie ustaleniu , które definitywnie przesądzi kwestię dalszego istnienia pomiędzy stronami stosunku prawnego wynikającego z umowy. Zdecyduje zatem w sposób ostatecznie przesadzający , także o podstawie roszczeń zwrotnych o ile na takie zdecyduje się wobec byłego kredytobiorcy bank.

Niezasadnie również strona pozwana podnosi zarzut naruszenia przez Sąd I instancji art. 385¹ §1 i 2 kc w związku z art. 358 §2 oraz art. 3 kc i powołanymi przez bank postanowieniami dyrektywy nr 93/13.

Zarzut ten sprowadza się do stwierdzenia, iż Sąd niezasadnie uznał umowę zawartą przez strony za nieważną w całości z powodu abuzywności postanowień regulujących klauzulę indeksacyjną [w istocie składająca się z klauzuli przeliczeniowej [spreadu walutowego] i klauzuli kursowej - §2 pkt 2, §7 ust. 1 umowy oraz §8 ust 3 Regulaminu kredytowania osób fizycznych w ramach usług bankowości hipotecznej, stanowiącego integralną jej część w warunkach, gdy brak było do tego podstaw albowiem :

a/ postanowienia te nie kształtują praw i obowiązków kredytodawcy w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, nie naruszając w sposób rażąco interesów M. B. (1) jako klienta banku – konsumenta,

b/ umowa kredytu, zawierająca także te- obecnie kwestionowane przez powoda postanowienia- w chwili jej podpisywania, była dla kredytobiorcy najkorzystniejsza a uznając ją za nieważną / trale bezskuteczną/ w całości, Sąd naruszył zasadę proporcjonalności oraz regułę związania stron umową - obowiązujących w prawie cywilnym,

c/ nie uwzględnił, że nawet gdyby przyjąć niedozwolony charakter tych postanowień to odnosiły się one nie do całości klauzul, przeliczeniowej i kursowej a jedynie do elementów ustanowionego w umowie mechanizmu przeliczenia, nie obejmując pozostałych fragmentów tych klauzul. W takim przypadku Sąd powinien był rozważyć zastąpienie tego mechanizmu, średnim kursem franka szwajcarskiego publikowanym przez NBP.

W bardzo zbliżony sposób strona pozwana motywowała zarzut naruszenia art. 65§1 i 2 kc twierdząc, iż Sąd I instancji interpretując treść umowy stron, odwołał się jedynie do literalnego brzmienia jej postanowień pomijając inne kryteria wykładnicze. A ich zastopowanie, w szczególności kryterium zgodnego zamiaru stron doprowadziłoby do innych wniosków w zakresie treści oświadczeni woli kontrahentów. Zgodnie z nią, zamiarem zarówno banku jak i M. B. (1) było to aby w razie nieokreślenia w umowie kursu waluty szwajcarskiej wobec złotówki, w jakim miało dochodzić do przeliczenia na walutę obcą kwoty udzielonego kredytu jak i rat kredytowo - odsetkowych oświadczonych bankowi przez konsumenta, stosowany był średni kurs NBP. Zatem wbrew takiej, poprawnej wykładni postanowień umownych, zgodnej przy tym także z zasadami współżycia społecznego, Sąd niezasadnie ocenił umowę z dnia 4 lutego 2008 jako ab initio nieważną.

Rozpoczynając weryfikację tych zarzutów od tego, który został wymieniony w drugiej kolejności, uznając go za niezasadny, wystarczy powiedzieć, iż co najmniej od daty złożenia reklamacji, w piśmie z 15 lipca 2015r., powód dał wyraz stanowisku, że z pewnością jego zamiarem nie było to aby kurs przeliczenia walut polskiej i szwajcarskiej zastąpić średnim kursem NBP. Przeciwnie, już wówczas uważał, iż postanowienia o których była mowa wyżej, są ukształtowane sprzecznie z jego usprawiedliwionymi interesami, naruszając je w sposób rażąco. Stąd twierdzenia banku, iż należało je wyłożyć tak aby honorując rzeczywisty zamiar stron utrzymać ją nadal jako obowiązującą / przy zastosowaniu średniego kursu CHF publikowanego przez Narodowy Bank Polski / są zupełnie dowolne, wykluczając podzielenie tego zarzutu.

Wbrew rozbudowanej ponad rzeczywistość potrzebę, argumentacji strony pozwanej, Sąd I instancji nie popełnił zarzucanych mu błędów zastosowania art. 385¹ §1 i 2 kc, trafnie przyjmując abuzywność postanowień umowy stron, w szczególności tych, określających sposób waloryzacji /przeliczenia / waluty szwajcarskiej na polską i odwrotnie, według Tabeli Kursów, obowiązujących u strony pozwanej.

To ten właśnie mechanizm, na zastosowanie którego powód jako klient – konsument- nie miał żadnego wpływu, ten bowiem był wprowadzony jednostronnie przez kredytodawcę na podstawie wzorca umownego, ostatecznie decydował o tym ile pieniędzy zostało ówczesnie M. B. (1) udostępnione przez bank oraz w jaki sposób poszczególne raty kapitałowo – kredytowe wpływały na rzeczywiste zmniejszenie jego zobowiązania kredytowego.

Taki ich charakter prowadzi do nieważności umowy jako całości albowiem nie może ona nadal funkcjonować w warunkach uznania tych klauzul za nie wiążące powoda.

Dodać jeszcze należy, iż jak wynika z ustaleń poczynionych w postępowaniu, żadne postanowienie umowne spośród tych, które składały się na mechanizm służący opisanym wyżej przeliczeniom, nie zostało z kredytobiorcą uzgodnione indywidualnie.

W szczególności bank nie dowiódł- mimo, że to na nim spoczywał obowiązek w tym zakresie- faktów pozwalających na wniosek przeciwny. Powód dokonał jedynie wyboru gotowego produktu przygotowanego przez przedsiębiorcę.

Dla zrealizowania przesłanki rzeczywistego wpływu konsumenta na treść postanowień umownych nie wystarczy wykazanie, że dowiedział się o treści postanowień których niedozwolony charakter podnosi, w odpowiednim czasie, a strony prowadziły w tym przedmiocie negocjacje.

Konieczne jest udowodnienie wspólnego ustalenia ostatecznej ich treści, w wyniku rzetelnych negocjacji, w ramach których konsument miał realny wpływ na treść określonego postanowienia umownego, chyba że zostało ono sformułowane przez niego i włączone do umowy na jego żądanie.

/ por. w tej materii także judykant Sądu Najwyższego z dnia 10 grudnia 2019r, sygn.IV CSK 443/18, powołany za zbiorem Legalis /.

Takich indywidualnych uzgodnień przed podpisaniem umowy z 4 lutego 2008r nie było, w tym w szczególności w odniesieniu do postanowień określających sposób, w jaki kwota kredytu i sumy rat kapitałowo odsetkowych będą przeliczane z waluty szwajcarskiej na polską i odwrotnie.

W ocenie Sądu II instancji, kwestionowane przez powoda postanowienia umowne dotyczyły świadczenia głównego stron.

Po wahaniach w orzecznictwie sądowym ostatecznie zostało przyjęte zapatrywanie o takim charakterze mechanizmu przeliczeniowego w kredytach denominowanych i indeksowanych do waluty obcej.

/ por. powołane jedynie przykładowo wyroki Sądu Najwyższego: z 4 kwietnia 2019 r., sygn. III CSK 159/17, z 9 maja 2019 r., sygn. I CSK 242/18 i z 11 grudnia 2019 r., sygn. V CSK 382/18., powołane za zbiorem Legalis /.

Obowiązek zwrotu kwoty wykorzystanego kredytu w oznaczonych terminach spłaty, stanowi główne świadczenie kredytobiorcy Natomiast klauzula według której dochodzi do przeliczenia dokonywanych przez niego wpłat rat na walutę obcą [w tym przypadku na franka szwajcarskiego] wpływa na wysokość tego świadczenia. To z zastosowania tego mechanizmu wynika to, w jakiej wysokości świadczenie główne ma być spełnione, co tym bardziej upewnia poprawność takiej jej kwalifikacji.

Wobec powyższego poddanie tych postanowień umownych kontroli pod kątem abuzywności jest możliwe tylko pod warunkiem, że nie zostały sformułowane w sposób jednoznaczny (art. 385¹ § 1 zd. drugie k.c.) a zatem jeżeli nie zostały wyrażone prostym i zrozumiałym językiem, nie spełniając tym samym wymogu przejrzystości materialnej wynikającej z art. 4 ust. 2 oraz art. 5 dyrektywy nr 93/13.

Jak wyjaśnił TSUE w wyroku z dnia 20 września 2017 r. w sprawie o sygnaturze C - 186/16, wymóg wyrażenia warunku umownego prostym i zrozumiałym językiem oznacza, że warunek ten musi zostać zrozumiany przez konsumenta zarówno w aspekcie formalnym i gramatycznym, jak i w odniesieniu do jego konkretnego zakresu, tak aby właściwie poinformowany, a przy tym jako osoba dostatecznie uważna i rozsądna, mógł nie tylko dowiedzieć się o możliwości wzrostu lub spadku wartości waluty obcej, ale również miał realną możliwość oszacowania konsekwencji ekonomicznych takiego potencjalnego następstwa dla swoich zobowiązań finansowych.

Zdaniem Sądu II instancji, ustalenia faktyczne poczynione w postępowaniu nie dają dostatecznych podstaw do uzasadnionego przyjęcia, iż w momencie zawierania umowy M. B. (1) miał możliwość uzyskania pełnego rozeznania co do wysokości świadczenia, które będzie miał obowiązek spełnić oraz i w szczególności co do ryzyka zmiany kursu

waluty w przyszłości i wpływu tej zmiany na rzeczywiste saldo zobowiązania, przekładające się wprost na jego sytuację ekonomiczną w dającym się przewidzieć realnie okresie, zważywszy, iż miał związać się z bankiem węzłem obligacyjnym na okres czterdziestu lat./ czterysta osiemdziesiąt miesięcy/.

W szczególności brak było w dniu zawierania umowy możliwości ustalenia wysokości zobowiązania ratalnego kredytodawcy wobec banku, / rat kapitałowo - odsetkowych / albowiem wysokość ta zależna była od danych zamieszczonych w nieokreślonej w umowie Tabeli Kursów, stosowanej przez stronę pozwaną. Przy tym sposób zamieszczania w niej tych danych także był pozostawiony wyłącznej decyzji banku. Klient – konsument- nie miał możliwości ich sprawdzenia ani tym bardziej jakiegokolwiek wpływu na ich rzeczywistą wysokość. Tym samym warunek jednoznaczności klauzuli waloryzacyjnej / przeliczeniowej i kursowej/, nie został w umowie stron spełniony.

/ por. w tej materii także stanowisko SN zawarte w judykacie z 19 kwietnia 2021r., sygn. III CSK 159/17- powołanym za zbiorem Lex /.

Okoliczności ustalone w sprawie nie pozwalają na potwierdzenie, iż powód został przed podpisaniem umowy w sposób jasny, możliwie pełny i zrozumiały poinformowany o ryzyku walutowym, związanym z możliwością niekorzystnych zmian kursu franka szwajcarskiego w czasie. Przy tym nie można uznać, że obowiązek ten został spełniony poprzez bank, który poprzestał na ogólnym pouczeniu o możliwości wzrostu kursu w czasie trwania umowy i wynikającym stąd wpływie na wzrost zakresu obowiązku finansowego kredytobiorcy. . Dodać do tego należy, iż dla potwierdzenia wypełnienia przez bank obowiązków informacyjnych dotyczących ryzyka kursowego nie jest wystarczające odebranie od konsumenta standardowego oświadczenia, że o takim ryzyku został poinformowany.

/ por. w tej materii także wyrok SN z 27 listopada 2019r., sygn. II CSK 483/18 powołany za zbiorem Lex /.

Zgodnie z aktualnie obowiązującą w judykaturze wykładnią art. 385¹ §1 k.c. nie budzi wątpliwości, iż postanowienia umowy, które określają zasady przeliczenia kwoty udzielonego kredytu na złotówki przy wypłacie kredytu, a także spłacanych rat na walutę obcą, pozwalające bankowi swobodnie kształtować kurs waluty obcej, mają charakter niedozwolonych postanowień umownych.

/ por. wskazane tylko ilustracyjnie orzeczenia SN z 27 lutego 2019 r. sygn. II CSK 19/18 i z 29 października 2019 r. sygn. V CSK 382/18, powołane za zbiorem Legalis /

Klauzule takie mają charakter abuzywny, gdyż kształtują prawa i obowiązki konsumenta w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami i rażąco naruszają jego interesy. Przy czym sprzeczność z dobrymi obyczajami i naruszenie tych interesów polega w tym wypadku na uzależnieniu wysokości świadczenia banku i konsumenta od swobodnej decyzji silniejszej strony stosunku zobowiązaniowego / przedsiębiorcy/.

/ por. tylko ilustracyjnie wyroki SN z 13 grudnia 2018 r., sygn. V CSK 559/17 i z 11 grudnia 2019 r., sygn. akt V CSK 382/18 powołany za zbiorem Legalis /.

W ocenie Sądu Apelacyjnego postanowienia łączącej strony umowy z 4 lutego 2008r w zakresie ryzyka walutowego oraz określające wskazany wyżej sposób dokonywania przeliczeń walut polskiej i szwajcarskiej, w odwołaniu się do danych kursowych kształtowanych jednostronnie przez bank, przybierających postać przygotowanych przezeń i obowiązujących w banku Tabel Kursów, uznać należy, za niedozwolone

Nie ma znaczenia dla tej oceny to, w jaki sposób umowa w rzeczywistości była wykonywana i jak, po jej podpisaniu, zmieniała się jej treść.

Ocena, czy postanowienie umowne jest niedozwolone dokonywana jest bowiem według stanu z chwili zawarcia umowy

/ por. także uchwałę[7] Sądu Najwyższego z dnia 20 czerwca 2018 r., sygn. III CZP 29/17 powołaną za zbiorem Lex /.

Przechodząc do oceny skutków niedozwolonego charakteru tych postanowień, wskazać na wstępie należy, iż zgodnie z treścią uchwały SN z dnia 7 maja 2021 sygn. III CZP 6/21, powołanej za zbiorem Lex /, której stanowisko Sąd II instancji, w składzie rozpoznającym sprawę podziela, niedozwolone postanowienie umowne jest od początku, z mocy samego prawa, dotknięte bezskutecznością na korzyść konsumenta, który ewentualnie może udzielić następnie świadomej i wolnej zgody na to postanowienie i w ten sposób przywrócić mu skuteczność z mocą wsteczną.

W rozpoznawanej sprawie, o czym była już uprzednio mowa, stanowisko powoda od początku sporu było jednoznaczne co do tego, iż nie jest zainteresowany, w warunkach abuzywności części postanowień, w utrzymaniu w dalszym ciągu umowy jako obowiązującej pomiędzy stronami.

Potwierdził swoje stanowisko w sposób nie budzący wątpliwości, właściwie pouczony przez Sąd I instancji na rozprawie w dniu 16 marca 2022 r, w tym m. in. o skutkach rozliczeniowych uznania umowy za nieważną z podawanych przez niego przyczyn.

Eliminacja tych postanowień z umowy powoduje brak możliwości określenia mechanizmu oznaczenia wysokości świadczenia jakie konsument - kredytobiorca - ma otrzymać od drugiej strony- skoro jak w rozstrzyganej sprawie - otrzymał od banku złotówki po ich przeliczeniu według kursu / ceny / kupna waluty szwajcarskiej oraz jest zobowiązany spełniać na rzecz banku, w ramach umowy kredytu indeksowanego do waluty obcej, w odwołaniu się do kursu jej sprzedaży przez pozwany bank, wedle którego przeliczana miała być wpłata złotówkowa, mająca prowadzić do ograniczenia długu M. B. (1).

Zgodnie ze stanowiskiem TSUE wyrażonym w motywach wyroku z dnia 3 października 2019r sygn. C – 260/18, postanowienie art. 6 ust. 1 Dyrektywy 93/13, należy wyklądać w ten sposób [a jest to wykładania, którą Sądy krajowe muszą brać pod uwagę przy rozstrzyganiu indywidualnych spraw], iż stoi ono na przeszkodzie wypełnianiu luk w umowach spowodowanych eliminacją klauzul uznawanych za niedozwolone, wyłącznie na podstawie przepisów krajowych o charakterze ogólnym, nie będących przepisami dyspozytywnymi lub takimi, które będą mieć zastosowanie dlatego, że strony umowy wyrażą na to wolną i uświadomioną zgodę.

Takiej regulacji, [jak dotąd] w polskim porządku prawnym brak.

Nie można też w sposób usprawiedliwiony przyjmować, że wolą stron w 2008r było zawarcie umowy kredytu indeksowanego do waluty obcej bez mechanizmu waloryzacji wzajemnych świadczeń na podstawie kursów waluty polskiej i szwajcarskiej, przy równoczesnym pozostawieniu wskaźnika LIBOR stosowanego tylko w kredytach walutowych, w tym w ich odmianie, kredycie waloryzowanym / indeksowanym / do takiego zagranicznego pieniądza.

Analiza treści pozostałych postanowień umownych w tym w szczególności tych, które określały sposób wypłaty kwoty kredytu i warunki jej spłaty, takiemu zamiarowi w sposób nie budzący wątpliwości zaprzecza by przypomnieć tylko sposób określenia wysokości należności odsetkowej i sposobu jej wyrażenia.

Skoro tak, to uzasadnionym jest wniosek, iż tego rodzaju zabiegi, jakie postuluje bank motywując omawiany zarzut materialny, mające polegać na utrzymaniu umowy w mocy przy wyeliminowaniu jedynie postanowień składających na mechanizm przeliczenia według danych dotyczących wzajemnych relacji kursowych są - szczególnie przy stanowczym, zrelacjonowanym wyżej stanowisku procesowym powoda - niedopuszczalne skoro prowadziłyby to, do tak znacznego przekształcenia umowy, iż wywołałyby skutek nie dający się pogodzić z charakterem stosunku prawnego nawiązanego przez strony.

Nie dałoby się takiego przekształcenia stosunku umownego pogodzić także z celem w jakim zobowiązanie kredytowe było przez powoda w dniu 4 lutego 2008r zaciągane. M. B. (1) chciał otrzymać od banku nie walutę obcą ale kwotę wyrażoną w złotych polskich z przeznaczeniem na zakup nieruchomości lokalowej.

Trzeba także podkreślić, iż eliminacja postanowień niedozwolonych o ile nie miałyby prowadzić do nieważności umowy jako całości, musi zapewniać to, że prawa i obowiązki stron są nadal ściśle oznaczone i w tym zakresie nie

zachodzi skutek deformacji regulacji umownej, [także z punktu widzenia celu jaki strony chciały osiągnąć wyrażając wzajemny konsens poprzez zawarcie umowy kredytowej określonego rodzaju, na oznaczonych naówczas warunkach.

W rozpoznawanej sprawie tego rodzaju deformacja , zwłaszcza zważywszy na charakterystyczne elementy kredytu indeksowanego do waluty obcej , miałyby przy jej potencjalnym utrzymaniu , miejsce.

Stąd zarzut naruszenia art. 385¹ §1 i 2 kc w zw. z art. 358 §2 kc oraz wskazanych przez skarżący bank wybranych postanowień Dyrektyw nr 93/13 nie jest usprawiedliwiony

Wskazany wyżej brak regulacji w polskim prawie wewnętrznym , która zgodnie z powołanym wyżej orzeczeniem TSUE z 3 października 2019, sygn. C- 260/18, na warunkach wskazanych w tym orzeczeniu , pozwałaby zastąpić niedozwolone postanowienia treścią elementów tej regulacji na podstawie orzeczenia Sądu rozpoznającego tę indywidualną sprawę powoduje , iż bezzasadne są także kolejne zarzuty materialne banku , podnoszące niezastosowanie przez Sąd Okręgowy przepisów art. 69 ust.3 ustawy Prawo bankowe ,art. 24 i 32 ustawy o Narodowym Banku Polskim oraz art. 41 Prawa wekslowego., których powołanie w zamiarze skarżącej zmierzało właśnie do zastosowania tego mechanizmu zastąpienia .

Stawiając zarzut naruszenia art. 405 kc w zsw z art. 410 §2 kc i widząc jego realizację w tym , iż Sąd niższej instancji niezasadnie przyjął , iż strona skarżąca jest bezpodstawnie wzbogacona kosztem kredytodawcy , bank nie dostrzega , że istota stanowiska Sądu opiera się na innej kwalifikacji prawnej świadczenia pieniężnego powoda , objętego żądaniem zwrotu. Stoi on bowiem na stanowisku , że to co M. B. (1) obejmuje tym żądaniem to część spełnionego dotąd na rzecz (...) Bank S.A. w wykonaniu umowy kredytowej świadczenia , które jako nienależne, podlega zwrotowi , jedynie przy odpowiednim zastosowaniu przepisów o bezpodstawnym wzbogaceniu.

Już tylko to wyklucza zasadność stawianego zarzutu skoro opiera się on na tezie , że bank nie jest wobec [byłego] kredytobiorcy bezpodstawnie wzbogacony. Tymczasem roszczenie zwrotne jest wynikiem uznania , iż podstawa świadczeń wzajemnych od samego początku nie istniała, wobec nieważności umowy , która była dla źródłem i racją prawną. Już tylko na marginesie i dla porządku dodać należy wobec dalszej argumentacji banku , że norma art. 411pkt 1 kc nie może mieć dla oceny roszczenia pieniężnego\ powoda zastosowania skoro bank nawet nie starał się w sporze dowodzić faktów potwierdzających to , iż kredytobiorca wiedział , że nie jest do zwrotu udzielonemu mu kapitału obowiązany.

Nie ma racji strona pozwana także , kwestionując nie podzielenie przez Sąd I instancji podnoszonego przez nią zarzutu przedawnienia roszczeń pieniężnych dochodzonych w sprawie przez M. B. (1).

W tym zakresie wystarczy odwołać się do podzielanej przez Sąd Apelacyjny i powszechnie aprobowanej w ukształtowanym orzecznictwie sądowym w tzw. „sprawach frankowych „ uchwały SN z dnia 16 lutego 2021r , sygn. III CZP 11/20 , /powołanej za zbiorem Legalis/ , zgodnie z którą roszczenia o zwrot spełnionych świadczeń mających charakter nienależnych [nie mając charakteru świadczeń okresowych - uwaga S.A] nie mogą stać się wymagalnymi wcześniej aniżeli po definitywnym potwierdzeniu tego – / w formie oświadczenia pouczonego właściwie konsumenta / , że świadczenia te nie miały swojej podstawy.

Wobec tego , że tego rodzaju oświadczenie M. B. (1)złożył na rozprawie w dniu 16 marca 2022r jego roszczenie o zwrot spełnionych świadczeń nie może być uznane za przedawnione.

Nie ma też racji strona pozwana gdy podnosi zarzut naruszenia art. 481§1 i 2 kc w sposób przez siebie wskazany skoro , jak była już o tym mowa wcześniej , utrwalone orzecznictwo SN, w takich jak rozpoznawana sprawach , przyjmuje , iż [co do zasady] po dniu złożenia oświadczenia przez kredytobiorcę o braku zainteresowania w dalszym utrzymaniu umowy z postanowieniami abuzywnymi jako nadal pomiędzy stronami wiążącej, powstaje nie tylko stan wymagalności wzajemnych świadczeń rozliczeniowych będących konsekwencją upadku podstawy świadczeń dotąd wzajemnie spełnionych ale także [przy spełnieniu warunku uprzedniego wezwania do jego wykonania przez

dłużnika] także stan opóźnienie w jego spełnieniu , uprawniający do naliczenia przez wierzyciela odsetek ustawowych za opóźnienie.

Reguła ta doznaje modyfikacji na skutek skorzystania przez jedną ze stron / w sprawach takich jak rozpoznawana obecnie, zwykle przez bank / z dylatoryjnego zarzutu zatrzymania .

Z uprawnień tego strona pozwana skorzystała o czym poinformowała Sąd II instancji w piśmie z dnia 3 listopada 2022r/ 369 akt /

Z dokumentów załączonych do niego - tak samego oświadczenia z dnia 16 września 2022r oraz dowodów nadania oraz doręczenia adresatowi wynikało , że M. B. (1) otrzymał oświadczenie banku w dniu 4 października 2022r /por. k. 371 i 373 akt/

Na rozprawie apelacyjnej w dniu 12 grudnia 2023r., pełnomocnik procesowy powoda potwierdził tę datę otrzymania go przez klienta, a także wskazał , że nie kwestionuje sumy 378 302, 40 zł wskazanej w oświadczeniu banku , jako tej , którą tytułem kapitału kredytobiorca otrzymał od strony pozwanej / por. zapis dźwiękowy rozprawy minuty 9-17 , zapis skrócony k. 408 v akt /.

Trzeba przy tym dodać , iż strona pozwana mogła z tego zarzutu skorzystać albowiem umowa kredytowa jest umową wzajemną. Takie stanowisko wyraża także Sąd Najwyższy w większości /choć nielicznych / wypowiedzi orzeczniczych.

Sąd II instancji przy tym uznaje , że kredytodawca sięgając po środki prawne służące takiemu rozliczeniu lub też zapewnieniu ich skuteczności w przyszłości , może dokonać wyboru pomiędzy jedynie hamującym zarzutem zatrzymania i prowadzącym do umorzenia wzajemnych wierzytelności zarzutem potrącenia. Możliwość sięgnięcia po zarzut prowadzący do tego, dalej idącego skutku nie powoduje , iż zarzut zatrzymania nie mógłby być wykorzystany.

Skuteczne skorzystanie z niego powoduje , że po stronie banku , w zakresie w jakim określił granice ilościowe swojego prawa wynikającego z rozliczenia wzajemnych świadczeń stron , nie ma miejsca stan opóźnienia w spełnieniu świadczenia zwrotnego na rzecz kredytobiorcy.

/ por. w tej materii także ,wskazany jedynie ilustracyjnie, judykat SN z dnia 31 stycznia 2002 , sygn. IV CKN 651/00 , powołany za zbiorem Legalis /.

Ponieważ suma potencjalnego świadczenia zwrotnego na rzecz banku z tytułu kapitału jest wyższa[nawet uwzględniając przeliczenie walutowe części kwoty dochodzonej przez M. B. (1)we franku szwajcarskim] aniżeli suma świadczeń pieniężnych dochodzonych w obecnym postępowaniu przez kredytobiorcę jako nienależnych , ustawowe odsetki za opóźnienie od niej należne są powodowi jedynie za okres pomiędzy 17 marca 2022r , a dniem poprzedzającym otrzymanie oświadczenia banku o skorzystaniu z prawa zatrzymania czyli 3 października 2022r. Jedynie w nim można bowiem potwierdzić stan opóźnienia strony pozwanej w spełnieniu świadczenia zawrotnego dochodzonego w sporze przez M. B. (1).

Z tej tylko przyczyny i tylko w tym zakresie , apelacja (...) Bank S. A. została uwzględniona , prowadząc do zmiany objętego nią wyroku Sądu I instancji w sposób wskazany w punkcie I sentencji orzeczenia zmieniającego , którego treść uwzględnia także podniesiony przez bank zarzut hamujący.

Podstawą tej części orzeczenia Sądu Apelacyjnego jest norma art 386 §1kpc.

W pozostałym zakresie środki odwoławczy strony pozwanej , jako nieuzasadnione , uległ oddaleniu , na podstawie art. 385 kpc.

Podstawą rozstrzygnięcia o kosztach postępowania apelacyjnego była norma art. 100kpc w zw. z art. 391 §1 kpc, w ramach zastosowania której , Sąd uwzględnił ostateczny wynik sporu na jego odwoławczym etapie.

Uznał , że w warunkach, gdy apelacja powoda została oddalona w całości, a apelacja strony przeciwnej uwzględniona jedynie w niewielkiej części i tylko w konsekwencji uznania za usprawiedliwiony zarzutu dylatoryjnego strony obowiązane są pokryć we własnym zakresie opłaty związane z wniesieniem środków odwoławczych , a bank zwrócić część wynagrodzenia pełnomocnika powoda za zastępstwo w postępowaniu odwoławczym [8 100zł – 2700zł] skoro , co do zasady , uległ także na tym etapie sporu stron.

Kwota należna z tytułu rozliczeń kosztowych M. B. (1) , została zasądzona , po myśli art. 98 §1 ¹kpc wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie , o których Sąd II instancji był obowiązany orzec z urzędu.